

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційне дослідження Матієвої Яни Сергіївни на тему:
«Економічна функція держави: міжнародно-правовий вимір», подане
на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08
«Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами. Актуальність обраної теми є цілком обґрунтованою. Економічна функція держави традиційно належить до центральних категорій теорії держави і права, а в умовах глобалізації, цифрової трансформації та поглиблення інтеграційних процесів вона набуває нового змісту й виміру. Питання про те, яким чином держава реалізує економічну функцію в рамках міжнародно-правових зобов'язань, є надзвичайно важливим як у теоретичному, так і в практичному відношенні.

Тема набуває особливого значення в контексті євроінтеграційного курсу України, оскільки виконання вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, адаптація до стандартів ОЕСР, СОТ та МВФ передбачають суттєву трансформацію державних механізмів регулювання економічних відносин. Виклики воєнного стану, повоєнної відбудови, а також необхідність адаптації до новітніх явищ цифрової економіки – криптоактивів, децентралізованих фінансів та транскордонних платформних ринків – роблять дослідження міжнародно-правового виміру економічної функції держави особливо нагальним і своєчасним.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-правового напрямку дослідження ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Модернізація теорії і практики сучасних глобалізаційних викликів у міжнародному праві» (номер державної реєстрації 0124U002815). Тематика дисертації відповідає освітньо-науковій програмі за спеціальністю 081

«Право» та узгоджується з пріоритетними напрямами наукової діяльності університету та державної політики у сфері євроінтеграції України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та методологія.

Дисертаційне дослідження характеризується логічною структурою та послідовним викладом матеріалу. Здобувачка застосовує широкий комплекс загальнонаукових і спеціально-правових методів: діалектичний та історико-правовий – для простеження еволюції поглядів на економічну функцію держави від класичних ліберальних доктрин (Гоббс, Локк) до сучасних концепцій «регуляторної держави» та «держави розвитку»; порівняльно-правовий – при аналізі підходів різних міжнародних організацій (ЄС, ОЕСР, СОТ, МВФ) та досвіду їхньої імплементації; системно-структурний та формально-логічний – для виявлення прогалин у національному законодавстві та формулювання пропозицій щодо його вдосконалення.

Емпіричну базу дослідження складають ключові міжнародні правові акти – Угода про асоціацію між Україною та ЄС, документи ОЕСР щодо Проєкту BEPS, директиви ЄС у сфері цифрових послуг, міжнародні стандарти автоматичного обміну податковою інформацією (CRS/FATCA), а також національне законодавство України у сферах митного адміністрування, оподаткування, захисту конкуренції та регулювання фінансових ринків.

Наукова новизна та основні результати дослідження.

У роботі отримано низку результатів, що мають важливе значення для науки міжнародного права:

- Сформульовано авторське визначення поняття «економічна функція держави» в міжнародно-правовому вимірі, що враховує сучасні виклики глобалізації та цифрової трансформації.

- Розроблено класифікацію міжнародно-правових інструментів регулювання економічної функції держави за сферою застосування, юридичною силою та інституційним механізмом імплементації.

– Виявлено системні прогалини в механізмах адаптації міжнародних стандартів у сферах оподаткування та митного регулювання до українського законодавства та запропоновано заходи щодо їх усунення.

– Обґрунтовано необхідність адаптації міжнародних стандартів до нових викликів – штучного інтелекту, криптоактивів та децентралізованих фінансів – з урахуванням специфіки умов воєнного стану та повоєнної відбудови України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у системному правовому аналізі, що відображає особливості формування та реалізації економічної функції держави в умовах сучасних глобальних трансформацій. Висновки та пропозиції дослідження можуть бути використані у таких напрямках:

– У правотворчості – для вдосконалення законодавства у сфері митного адміністрування, оподаткування, захисту конкуренції та регулювання фінансових ринків в контексті виконання вимог Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та рекомендацій МВФ; для розроблення механізмів протидії агресивному податковому плануванню та недобросовісній конкуренції з боку цифрових монополій.

– У навчальному процесі – при викладанні курсів «Міжнародне право», «Право Європейського Союзу», «Міжнародне економічне право» та для вдосконалення навчальних програм.

• У науково-дослідній діяльності – дисертація пропонує один із перших в Україні системних аналізів міжнародно-правового виміру економічної функції держави з урахуванням викликів цифрової трансформації; розроблена класифікація міжнародно-правових інструментів може слугувати концептуальною основою для подальших галузевих досліджень.

– У практичній діяльності – для роботи правотворчих і правозастосовних органів, органів місцевого самоврядування, а також

міжнародних і національних організацій, що опікуються питаннями економічного регулювання та євроінтеграційних реформ.

У ході виконання дисертаційного дослідження здобувачкою опубліковано 8 наукових праць: 3 статті у фахових виданнях та 5 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження. Позитивно оцінюючи науковий рівень роботи, варто також звернути увагу на зауваження та пропозиції, які мають дискусійний характер і потребують пояснення під час захисту:

1. Дисертантка пропонує авторське визначення «економічної функції держави» в міжнародно-правовому вимірі, проте в тексті роботи залишається не до кінця з'ясованим питання про те, яким чином запропонована дефініція співвідноситься з уже існуючими визначеннями у доктрині міжнародного економічного права. Детальне зіставлення авторської дефініції з підходами провідних зарубіжних дослідників (зокрема тих, що цитуються у роботі) зміцнило б наукову самостійність та оригінальність цього положення.

2. Розкриваючи роль Європейського Союзу у формуванні та реалізації економічної функції держави, здобувачка зосереджується переважно на нормативному вимірі – директивах і регламентах ЄС. Водночас питання правозастосовної практики, зокрема, рішень Суду ЄС у справах, пов'язаних з обмеженням державного втручання у ринкове середовище, - залишається висвітленим недостатньо. Включення аналізу хоча б кількох репрезентативних прецедентів надало б дослідженню більшої практичної глибини.

3. Аналізуючи прогалини у сфері податкового законодавства в умовах євроінтеграції, авторка констатує неповну імплементацію директив ЄС щодо ПДВ у транскордонній електронній торгівлі та відсутність ефективного механізму вирішення транскордонних податкових спорів. Однак

пропоновані заходи щодо їх подолання мають переважно загальний характер без прив'язки до конкретних строків, відповідальних органів або законодавчих актів. Більш деталізований план імплементації суттєво підвищив би практичну значущість відповідних рекомендацій.

4. У частині, присвяченій цифровій трансформації економічної функції держави, авторка розглядає виклики криптоактивів та децентралізованих фінансів, однак не звертається до актуального регуляторного досвіду ЄС у цій сфері, зокрема, до Регламенту MiCA (Markets in Crypto-Assets), що набув чинності в 2024 році. Врахування цього документа дозволило б актуалізувати порівняльний аспект дослідження та зміцнити аргументацію щодо необхідності відповідної адаптації українського законодавства.

Загальний висновок.

Дисертаційне дослідження Матієвої Яни Сергіївни на тему «Економічна функція держави: міжнародно-правовий вимір», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є завершеною самостійною та кваліфікованою науковою працею, у якій здійснено комплексне дослідження міжнародно-правового виміру економічної функції держави та визначено особливості механізмів її реалізації в умовах глобалізації, цифрової трансформації та євроінтеграційного курсу України. За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю основних положень, висновків і рекомендацій, практичним значенням та повнотою викладення результатів у наукових публікаціях дисертація відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями). Матієва Яна Сергіївна заслуговує

на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

к.ю.н., доцент

Вікторія ВАШКОВИЧ

Підпис Вікторії Вашкович засвідчую:

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК